

Houd van ons

‘Turken blijven achter, Marokkaan integreert steeds beter’, zo luidde de kop in *NRC Handelsblad* boven een beschrijving van het minderhedenonderzoek van onderzoeker Dagevos, werkzaam bij het Sociaal Cultureel Planbureau (18 juli). Turken vormen een hechte groep, richten eigen organisaties op, gaan voornamelijk om met andere Turken, trouwen met andere Turken, spreken Turks onder elkaar, houden vast aan hun geloof en hebben weinig op met de dominante sociaal-culturele opvattingen in Nederland. Bij dat laatste moeten we denken aan opvattingen over gelijkheid van man en vrouw (wie hoort te zorgen voor het inkomen? wie hoort te zorgen voor de kinderen?), de verhouding tussen ouders en kinderen (mag dochter van 17 zelfstandig wonen?) en over euthanasie. Die sterke gerichtheid op de eigen groep geldt voor de eerste generatie Turken in Nederland, maar gaat ook nog in belangrijke mate op voor latere generaties, aldus Dagevos. Bij Marokkanen bestaan veel grotere verschillen tussen de eerste en de tweede generatie. Met name vrouwen en meisjes uit de tweede generatie Marokkanen zijn opvallend progressief. Daar staat tegenover dat Turkse jongens veel minder vaak ontsporen dan Marokkaanse jongens. ‘In Kanaleneiland is om twaalf uur ’s nachts geen Turk meer te bekennen’ aldus de 18 jarige Bekir Aykan in deze krant. Wel Marokkanen. ‘Marokkanen hebben meer afstand tot hun familie, hun ouders hebben minder grip op ze.’ (*NRC* 19 juli).

Aldus naast en tegenover elkaar gesteld lijkt het een netelig dilemma voor het autochtone deel van de Nederlandse samenleving. Wat wil je liever: een allochtone groep die zich blijvend afzijdig houdt van het autochtone volksdeel, maar die haar kinderen op het rechte pad houdt, of een groep die uiteindelijk plezierig op zal gaan in de maatschappij, maar die tot het zover is voor de nodige overlast zal zorgen? Het lijkt echter niet erg reëel om te veronderstellen dat ‘wij’ hierin iets te kiezen hebben, althans niet waar het gaat om groepen nieuwkomers die hier al wonen. Het zou wel een reële vraag kunnen zijn bij een eventueel nieuw te voeren arbeidsmigratiebeleid, dat hier en daar voorzichtig wordt bepleit. Laten we daar echter niet op vooruit lopen.

Op dit moment is een interessantere vraag: wat voor eisen denken wij überhaupt te kunnen stellen aan de Turkse gemeenschap in Nederland? Of, iets minder dwingend: wat voor adviezen zouden wij de Turkse Nederlanders willen meegeven?

Val toch van je geloof af? Ik geef toe dat ik dat soort gedachten met enige regelmaat heb als ik geconfronteerd word met getalenteerde studenten die zwaar protestants zijn opgevoed, maar ik spreek ze nooit hardop uit tegenover de betrokkenen en dat lijkt me een gedragslijn die we ook moeten innemen tegenover aanhangers van uitheemse religies als de islam. Sluit je toch aan bij onze mooie Nederlandse opvattingen over vrouwenemancipatie en gelijkheid in het huwelijk? Een verstandig advies, maar zo spreken wij ook niet tegen gereformeerde medeburgers op de Veluwe.

Praat toch Nederlands als je onder elkaar bent? Voed je kinderen op in gebroken Nederlands in plaats van vloeiend Turks? Kun je dat echt van mensen verlangen? Menige wetenschapper kent de ellende van een congres in eigen land met anderhalve buitenlandse gast, ten behoeve van wie de voertaal wordt veranderd. Het voelt ontzettend knullig om te moeten zoeken naar adequate Engelse formuleringen in een gedachtenwisseling met collega’s die het Nederlands uitstekend beheersen. Dat zal voor Turken niet anders zijn. Een opgelegde taalhandicap bij de opvoeding van je kinderen lijkt me nog veel vervelender. Hoeveel wiegeliedjes ken je in een andere taal? Het beantwoorden van kindervragen eist een grote hoeveelheid taalcreativiteit, die de meeste mensen alleen bezitten in hun moedertaal.

Houd toch van ons, word toch vrienden met ons, trouw toch met onze kinderen? In theorie een uitstekend advies. Waarschijnlijk is een liefdesrelatie met een Nederlandse partner de

beste manier om als volwassene behoorlijk Nederlands te leren. Maar huwelijken laten zich niet arrangeren, althans niet in een land dat hecht aan vrije partnerkeuze.

Valt er dan geen enkele bruikbare les te trekken uit het rapport van Dagevos? Toch wel. De eerste les heeft het karakter van een waarschuwing aan de Turkse Nederlanders. Het SCP-onderzoek laat zien dat economische integratie en sociaal-culturele integratie sterk met elkaar samenhangen. Met andere woorden: allochtonen met een hoge opleiding en een goede positie op de arbeidsmarkt zijn doorgaans ook allochtonen met veel autochtone vrienden en kennissen, een wat minder zwaar geloof en moderne opvattingen over menselijke relaties. Een Veluwe-scenario (economisch volwaardig meedoen, maar strak vasthouden aan de eigen religieuze identiteit en de daarbij horende normen) lijkt voor allochtonen vooralsnog niet weggelegd.

De tweede les is bedoeld voor beleidsmakers. In het eerste hoofdstuk van zijn rapport kondigt Dagevos aan dat hij met enkele meetinstrumenten uit zijn onderzoek niet veel aan kan vangen. Bij deze meetinstrumenten zit te weinig spreiding in de antwoorden voor bruikbare analyses. Een van die instrumenten heeft te maken met de wijkvoorkeur. Wonen allochtonen liever in een wijk met 'eigen mensen' of in een gemengde wijk? Dagevos constateert dat vrijwel al zijn respondenten een gemengde wijk prefereren. 'Of anders gezegd: ook etnische minderheden die weinig met autochtonen (willen) omgaan, hebben een voorkeur voor een wijk waarin minder allochtonen woonachtig zijn.' Men mag aannemen dat deze breed gedeelde voorkeur, waar zij niet samenhangt met een hang naar intensief contact met autochtone burens, mede wordt ingegeven door een voorkeur voor gemengde scholen. Het lijkt niet onredelijk dit uit te leggen als grote potentiële steun voor een spreidingsbeleid. Gemengd wonen en gemengd naar school. Wie weet komt het met die vriendschap en liefde dan ook nog wel goed. Daarin valt weliswaar niet veel te sturen, maar het romantische idee dat hier alleen overspringende vonken en kosmische beschikking aan te pas komen behoeft de nodige relativering.